

Rachel Brown: Het is leuker om meerdere vrienden te hebben

Mia Dreese

In juli van dit jaar was de Engelse fluitiste Rachel Brown in Amsterdam om met The Academy of Ancient Music een concert te geven in de serie Robeco zomerconcerten. Ze heeft vooral naam gemaakt met uitvoeringen en opnames van oude muziek op 'authentieke' fluiten, en ze is de auteur van het boek *The Early Flute: A Practical Guide*.¹ Hoewel we elkaar al vaker ontmoet hadden, was er nooit tijd geweest voor een uitgebreid gesprek. Op een snikhete dag zaten we nu dan toch bij elkaar in de catacomben van het Concertgebouw.

Rachel Brown

Kun je iets vertellen over hoe je bent begonnen met fluitspelen?

“Ik ben begonnen op blokfluit. Toen ik op de lagere school zat had ik een geweldige muziekleraar, die heel goed viool speelde. Eigenlijk was hij een gewone onderwijzer, hij gaf les op dezelfde school waar mijn moeder ook les gaf, ik zat op een andere school. Hoewel hij geen blokfluit of dwarsfluit speelde dacht mijn moeder dat hij me heel goed zou kunnen stimuleren. Hij was heel jong, had net zijn opleiding afgerond, en had besloten meteen te beginnen met een orkest. Een week na zijn aanstelling organiseerde hij met de hele school een

sponsorloop om geld voor instrumenten op te halen. Dat was zo'n 30 jaar geleden, en hoewel de school niet in zo'n welvarende buurt stond, haalde hij meer dan 1000 pond op!

Ik moest blokfluit van hem gaan spelen, maar ondanks dat gaf hij me alle fluitpartijen, ik heb bijvoorbeeld de Veertigste Symfonie van Mozart en de Onvoltooide van Schubert gespeeld! Op die blokfluit zaten niet alle tonen, zodat ik na een tijdje wel fluit moest gaan spelen om alles te laten horen... Hij was erg bezorgd toen ik met een echte fluit verscheen, maar gelukkig kon ik snel een beurs krijgen voor de Royal College of Music in Londen. Nu bestaan zulke beurzen voor kinderen van elf jaar niet meer en moet je alles zelf betalen, maar ik kreeg zelfs mijn reiskosten vergoed. Ik had heel goede leraren, die vonden dat ik naast fluit ook blokfluit moest blijven spelen. Zij zorgden ervoor dat ik in een consort kon gaan spelen, wat ik heel leuk vond. Tot mijn achttiende was mijn blokfluitleraar Ross Winters, die mij de liefde voor barokmuziek bijbracht en me stimuleerde om traverso te gaan spelen. Maar ik had daar helemaal geen zin in! Fluit en blokfluit waren genoeg, ik had wel eens traverso horen spelen, maar vond dat niet mooi, de blokfluit had een veel mooiere klank. Maar op een dag hoorde ik op de radio tijdens een verslag van het concours voor oude muziek in Brugge Barthold Kuijken spelen. Ik weet zelfs nog dat ik in het huis van mijn grootouders was, het was zo'n moment dat je leven verandert. Plotseling begreep ik hoe dat instrument kon klinken als het op die manier bespeeld werd.

Ik ben niet meteen met traverso begonnen, want ik ging op dat moment bij Trevor Wye in Manchester fluit studeren. Hij vond echter dat iedere student ten minste een klein beetje traverso moest kunnen spelen, wat niet zo gebruikelijk was in de jaren 80. Aan het eind van mijn eerste jaar heb ik een traverso geleend, en in die zomervakantie ben ik naar een cursus oude muziek van Hans Martin Linde gegaan, eigenlijk als blokfluitspeler. Op de geleende traverso moest ik mijn vingers heel erg

uitrekken om de gaten te kunnen sluiten, maar het lukte me één sonate van Quantz in te studeren, in D groot. Op de laatste dag van de cursus wilde niemand iets voor hem spelen, waarop ik dan maar met veel excuses mijn traversostuk heb gespeeld. Hij was erg aardig en gaf me een heel goede les. Hij vond dat ik absoluut traverso moest blijven spelen. Na da vakantie vroeg Trevor of ik een goede vakantie had gehad, en ik vertelde hem dat ik al één stuk op traverso had gespeeld en het toch wat langer wilde blijven doen, misschien wel nóg een stuk leren; maar toen zei hij: 'nee'. Die fluit was voor derdejaars studenten en ik was pas tweedejaars. Dus nam hij me de fluit af en sloot hem weg in een kast. Ik was verbijsterd.

Op 26 november 1981 had Trevor een speciaal concert georganiseerd omdat Theobald Böhm 100 jaar geleden overleden was.² Een week daarvoor riep hij me bij zich en zei: 'Brown, jij weet toch iets van die stokfluiten, of zo' (zoals hij dat zeggen kon), ga jij ook wat spelen.' Ik dacht, had me dan een paar maanden eerder die fluit gegeven, en ik kon alleen dat ene stuk in D groot, maar toen besepte ik dat dit mijn kans was om wat langer traverso te kunnen spelen. Vanaf die tijd heeft Trevor me heel goed gesteund, hij heeft me instrumenten geleend, zorgde dat ik les kreeg van Lisa Beznosiuk en bezorgde me concerten. Het was echt een keerpunt. En daarna ben ik nooit meer gestopt."

Speel je nog wel eens moderne fluit?

"Een paar jaar geleden had ik een heel leuke baan bij een van de beste operaorkesten van Engeland, Kent Opera. We gingen twee seizoenen per jaar op tournee door het zuiden van Engeland. Ieder seizoen deden we een Mozart-opera en daarnaast allerlei andere dingen, *Traviata*, *Carmen*, *Peter Grimes* van Britten, en ook nieuwe werken. En bijna hadden ze besloten om alle Mozart-opera's op historische instrumenten te gaan doen. Het was een moeilijke beslissing, want de helft van het orkest wilde wel, maar de andere helft niet. Maar het zou jammer zijn geweest om die mensen te verliezen, het waren zulke goede musici. Helaas verloor het orkest zijn subsidie, waardoor ze alleen nog maar heel kleine producties konden doen. Sindsdien geef ik af en toe nog kamermuziekconcerten op moderne instrumenten, en soms speel ik op een heleboel fluiten om te demonstreren hoe de fluit zich ontwikkeld heeft. Een paar componisten hebben werken voor me gemaakt, waaronder de Engelse componist Barry Guy, *Whistle and Flute* voor fluit solo en 8 klanksporen (met fluiten van allerlei afmetingen). Alle fluitisten zouden moderne componisten om nieuw werk moeten vragen. Ik vraag me altijd af waarom ze dat niet hebben gedaan bij Beethoven, of Schubert of Schumann. Die hebben wel mooie fluitsoli in orkestwerken geschreven, waarom dan niet voor fluit solo?"

Rachel Brown met een aantal van haar fluiten

Ik zou graag meer moderne fluit spelen, maar ik weet niet waar ik de tijd vandaan moet halen. Hoewel het veranderen van instrument niet zo'n probleem is, het lijkt op twee verschillende talen spreken. Sommige mensen doen dat vloeiend, anderen zullen het nooit leren."

Hoeveel verschillende instrumenten heb je?

"Ik denk een stuk of veertig, fluiten en blokfluiten. Zelf heb ik geen altfluit, maar voor de cd met werken van Böhm die ik een paar jaar geleden heb gemaakt had ik bedacht dat het toch wel leuk was om een stuk op altfluit te spelen, het was tenslotte Böhm's favoriete instrument.³ Gelukkig kon ik van Tony Bingham (die in Londen een winkel met antieke muziekinstrumenten heeft) een altfluit uit de tijd van Böhm lenen. Die was heel zwaar; tijdens de opname hadden ze een microfoonstandaard voor me neergezet, zodat ik het instrument af en toe daarop kon laten rusten. Hij was zo mooi, dat ik tot nu toe nog geen modern instrument heb gevonden dat me bevalt."

Wanneer speel je op kleppenfluiten?

"Dit orkest, The Academy of Ancient Music, is soms een barokorkest, maar daarnaast ook een klassiek orkest. En in de Hannover Band, waar ik ook in speel, doen we soms ook latere muziek. Maar het is moeilijk om dit soort concerten te verkopen. Ik was op zoek naar een kleppenfluit die dezelfde

kleuren kon maken als een traverso, maar geschikt is voor Mozart en later. Uiteindelijk kwam ik terecht bij Rudolph Tutz. Ik heb nu twee kopstukken en delen met een en met meer kleppen, zodat het eigenlijk twee verschillende fluiten zijn. Dat is het type fluit dat ik gewoonlijk bespeel, prachtig om te horen. Daarnaast heb ik o.a. een fluit van Godfroy, daarmee kan ik bijvoorbeeld in Schumann echt zingen. En een Monzani voor Mendelssohn. In Wagners *Siegfried-Idyll* gebruikte ik eens een Rudall and Rose-ringkleppenfluit met open gisklep. De dirigent begreep maar niet waar ik zo'n moeite mee had!

Een kleppenfluit moet bij je passen, dan werkt het goed. Het luistert heel nauw of de kleppen sluiten; het mechaniek werkt andersom dan op een moderne fluit, je moet ze opendrukken en ze moeten uit zichzelf sluiten, als die kleppen niet goed sluiten is het verschrikkelijk.

Het doet er niet eens zoveel toe op welk instrument je speelt, maar het is interessant om te experimenteren. Vergelijk het met eten. Je kunt natuurlijk iedere dag hetzelfde eten, maar dan weet je niet wat je mist. Of bedenk dat het leuker is om meerdere vrienden te hebben dan maar eentje. Als je een andere fluit probeert kom je op nieuwe ideeën, omdat elke fluit weer anders klinkt. Heel verfrissend.

Zo ben ik nog steeds op zoek naar een traverso van 430 Hz. Dan speel ik de solo van Gluck liever op een vier-

kleppenfluit die goed klinkt. In Parijs zullen ze ook niet altijd op het juiste instrument hebben gespeeld. Als je een Duits stuk moet spelen kun je op zoek gaan naar een Duits instrument, maar als je dat niet vindt moet je een stukje over de grens gaan. Het is bekend dat de muziek van Schumann oorspronkelijk op een Liebel-fluit gespeeld werd, maar ik heb nog geen Liebel kunnen vinden die zuiver genoeg was. Iedere kleppenfluit heeft zijn eigen problemen, waar je een oplossing voor moet vinden, door andere grepen te nemen of anders te blazen, maar het moet wel binnen je mogelijkheden blijven. Uiteindelijk gebruik je het beste instrument dat je hebt."

Zie de cd-bespreking voor Rachel Browns nieuwste project: Handel at Home.

- ¹ Rachel Brown, *The Early Flute: A Practical Guide* (Cambridge Handbooks to the Historical Performance of Music), Cambridge University Press, Cambridge enz. 2003.
- ² In diezelfde tijd belde Trevor ook Mia Dreese om te vragen wat ze op die dag deed. Op zijn voorstel heeft ze toen haar concertprogramma veranderd en Böhms laatste werk gespeeld, de *Elegie* voor fluit en piano.
- ³ *Rachel Brown performs Schubert and Boehm*. Rachel Brown fluiten, Simon Nicholls piano. Chandos Chan 0565.

